

Training docentvaardigheden - Reflecteren moet je leren

1 november 2018, 9.30 - 16.15 uur

Achtergrond

In het medisch onderwijs wordt tegenwoordig veel aandacht besteed aan het leren reflecteren op eigen handelen. Waarom eigenlijk? Het antwoord is simpel: artsen werken vooral solistisch. Ontwikkelen van het vermogen om zelfstandig te leren van positieve en negatieve ervaringen in het dagelijks werk is nodig om scherp te blijven. Natuurlijk helpt feedback van anderen hierbij. Maar collega's zien maar een deel van wat we doen. Iedere arts moet daarom zelf toetsen hoe zijn werk verloopt en hoe het met zijn kennis en vaardigheden staat. Zonder reflectie heb je geen goed zelfinzicht en is maar de vraag of je goed functioneert.

Reflecteren moet je leren. Dat kun je niet van zelf. De ervaring leert echter dat veel aios hier niet enthousiast over zijn. Ze overschatten hun reflectieve vaardigheden nogal eens en de reflectie-opdrachten in het kader van de opleiding hebben in hun ogen vaak wat sufs.

Vandaag bespreken we hoe je als praktijkopleider zelfreflectie bij aios kunnen bevorderen. We besteden ook aandacht aan de vraag hoe we het portfolio hierbij kunnen benutten.

Docenten

Bart Dollekens, bedrijfsarts, is instituutsopleider bij de SGBO

Joost van der Gulden, bedrijfsarts, is hoofd van de SGBO.

Monica Stigter is adviseur learning & development bij de SGBO.

Resultaat

- Je weet waarom reflecteren op het eigen professionele handelen belangrijk is.
- Je weet hoe je zelfreflectie bij aios kunt ondersteunen en bevorderen.
- Je hebt met andere praktijkopleiders afgestemd welke eisen gesteld moeten worden aan reflectieverslagen en het portfolio.

Inhoud en opzet

Deze dag biedt een afwisseling van interactieve presentaties, oefeningen en uitwisseling van ervaringen, deels plenair en deels in subgroepen. Er is aandacht voor de vernieuwing van de opleiding tot bedrijfsarts en verzekeringsarts in het kader van de nieuwe Landelijke opleidingsplannen en voor wat dit betekent voor de rol van praktijkopleider. We oefenen ook met het gebruik van het e-portfolio en de digitale leeromgeving iProva waarin aios en praktijkopleiders veel informatie kunnen vinden.

Vorbereiding

De praktijkopleiders wordt gevraagd om een laptop of tablet mee te nemen om te oefenen in het gebruik van het portfolio en iProva.

Aanvullende informatie voor AbSg

Programmaopzet

Dit programma wordt in eerste instantie georganiseerd als in company training voor de praktijkopleiders bij een grote landelijke arbodienst. Vervolgens willen we dit programma ook aanbieden aan andere opleiders.

Het accent ligt op leren reflecteren, maar we besteden ook aandacht aan het gebruik van het portfolio en de digitale leeromgeving (iProva) omdat blijkt dat de opleiders hier te weinig gebruik van maken, terwijl het hulpmiddelen zijn om adequaat leergedrag van de aios te bevorderen.

Programma

09.00 *koffie of thee*

09.30 **Welkom. Uitleg over het programma**

09.40 **Korte startoefening in tweetallen**

Kun je zonder reflecteren? Wat gebeurt er dan? Noem concrete voorbeelden uit je werk of dagelijks leven waaruit de gevolgen blijken als je niet zou reflecteren.

Plenaire uitwisseling van voorbeelden. Doel is zo met elkaar het belang van reflectie te verkennen.

10.00 **Interactieve presentatie over reflecteren**

Koppeling met de onderwijskundige uitgangspunten van de nieuwe Landelijke opleidingsplannen en begrippen zoals 'zelfsturend leren' en 'levenslang leren'.

Aandacht voor de weerstand bij veel aios en de rol van de praktijkopleiders bij het ondersteunen en bevorderen van reflectie.

10.45 uur *koffie of thee*

11.00 uur **Zelf oefenen met reflecteren**

We oefenen in drietallen met reflecteren volgens het 5-G's schema:

- Gebeurtenis: wat gebeurde er?
- Gedachte: wat dacht je toen?
- Gevoel: welk gevoel had (en heb) je erover?
- Gedrag: wat deed je?
- Gevolg: wat leverde dat op? Hoe kijk je erop terug?

Een van de deelnemers doet zijn verhaal. Een ander stelt helpende vragen. De derde bewaakt de procesgang en geeft na afloop feedback. Vermoedelijk kunnen twee opleiders hun verhaal doen en twee opleiders oefenen met vragen stellen.

12.00 **Plenaire bespreking van ervaringen**

Aandacht voor de vraag waarom de praktijkopleiders wel of niet volgens dit schema of op andere manieren de aios helpen bij het leren reflecteren.

Speelse afsluiting met de 'smoes van de week': leg de collega's uit waarom het jou niet lukt om dit te doen in het kader van je begeleidingsgesprekken.

12.30 *lunch*

- 13.30 **Even oefenen met het portfolio**
De ervaring leert dat de praktijkopleiders weinig doen met het portfolio van de aios terwijl dit bedoeld is als instrument om de leercurve te volgen en de ontwikkeling te ondersteunen. De 'smoes van de week' luidt hier vaak: "Het digitale portfolio is zo onhandig". We oefenen om relevante informatie in de portfolio's te vinden.
- 14.00 **Beoordelen van het reflectiedeel van verslagen van aios**
We beginnen met korte uitleg over het doel van de verslaglegging van stages en opdrachten: enerzijds het documenteren van wat de aios heeft gedaan, anderzijds van wat hij daarvan heeft geleerd. Juist dit reflectiedeel is nogal eens mager. We bekijken in subgroepen een sterk en een mager verslag en we bespreken hoe we aios kunnen helpen en stimuleren om hier meer werk van te maken.
- 14.45 *koffie of thee*
- 15.00 **Wat vinden aios en opleiders in iProva?**
De SGBO maakt sinds een klein half jaar gebruik van iProva als digitale leeromgeving. Hier wordt door de praktijkopleiders nog nauwelijks gebruik van gemaakt, terwijl ze wel aangeven dat ze relevante informatie missen.
Een van de docenten geeft uitleg over het gebruik van iProva. Er kan vervolgens wat geoefend worden met het zoeken van opleidingsinformatie.
De inhoudelijke discussie gaat daarna over de vraag hoe de praktijkopleiders de aios kunnen stimuleren om zelf informatie te zoeken wanneer ze die missen en klagen over onduidelijkheid over het onderwijs, de toets of een opdracht.
Een bruggetje naar reflectie is hier de vraag: "Hoe komt het dat ik je hierbij op weg moet helpen? Wat maakt dat je met vragen blijft zitten terwijl je in veel gevallen zelf de informatie kunt vinden?"
- 15.45 **Resterende vragen**
Ruimte voor resterende vragen en zaken die eerder op de dag zijn aangeroerd, maar nog onvoldoende zijn besproken.
- 16.00 **Afronding en evaluatie**
We kijken kort terug op wat deze dag ons heeft gebracht. Wat nemen de deelnemers als individuele leerervaring mee naar huis? (opnieuw reflectie!)
- 16.15 uur **Afsluiting**

Accreditatie

Gelet op de effectieve onderwijstijd tijdens deze dag wordt accreditatie aangevraagd voor 5 uur contactonderwijs.